

Doğu Akdeniz’de Münhasır Ekonomik Bölge Sorunu ve Mavi Vatan Doktrini

Yazarlar

Mesut Hakkı Cařın¹, Oğuz Giray^{2*}

Mensubiyet

¹Hukuk Fakültesi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul, 34755, Türkiye

²Kamu Hukuku Yüksek Lisans Programı, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul, 34755, Türkiye

*Yazışma yapılacak kişi: oguzgiray65@gmail.com

Preprint

Özet

Enerji, insanlığın yaşamını devam ettirebilmesi ve hayat standartlarını bir üst noktaya taşıyabilmesi için vazgeçilmez ve yüksek önemi haiz bir güç kaynağıdır. Sanayi Devrimi ile birlikte giderek artan makineleşme ve sonrasında insanoğunun günlük ihtiyaçlarını sağlayabilmek için dahi enerjiye ihtiyaç duyması sonucunda insanoğlu enerji üretimini sağlayan kaynaklara daha fazla önem vermeye ve yatırım yapmaya başlamıştır. Şüphesiz ki 19. yüzyılın son çeyreğinden itibaren de hidrokarbon kaynakları bu enerji üretimini en hızlı şekilde sağlayabilecek güç kaynağı olarak göze çarpmaktadır. Bu sebeple her dönemin büyük güçleri enerji havzalarını kontrol edebilme çabası içerisinde olmuşlardır.

Günümüzde ise bu rekabet Doğu Akdeniz üzerinde yaşanmaktadır. Gerek bölge ülkelerinin bu bölgedeki enerji kaynaklarında daha fazla pay almak için ileri sürdükleri iddialar gerekse büyük güçlerin kendi çıkarları doğrultusunda bölgedeki aktörleri desteklemesi sonucunda Doğu Akdeniz üzerinde deniz yetki alanları konusunda anlaşmazlıklar ve çatışmalar bulunmaktadır.

Bu makalede Doğu Akdeniz deniz yetki alanları, uluslararası hukukun asli ve tali kaynakları açısından incelenecektir. Bununla birlikte řu sorulara cevap aranacaktır: Taraf ülkelerin savları nelerdir? Bu alanda temel alınan antlaşmalar hangileridir? Türkiye'nin deniz yetki alanı uygulamaları nasıl şekillenmektedir?

Anahtar Kelimeler: Deniz Yetki Alanı; Doğu Akdeniz; Enerji; Mavi Vatan; Türkiye

GİRİŐ

Enerji kaynaklarının çeşitliliği ve dünya üzerindeki farklı dağılımları, birçok medeniyet için hayati önem taşırken, aynı zamanda bu kaynaktan yararlanmak isteyen devletler için savaş sebebi olmuştur. Yıllardır süren ve günümüzde de devam eden "en fazla enerjiye sahip olma" gayreti, artık savaş aracılığıyla olmasa bile diplomasi ve karşılıklı somut yaptırımlarla sıkı bir rekabete dönüşmüştür.

Doğu Akdeniz bölgesi, enerji kaynakları açasından zengin olan ve Akdeniz'in yarı kapalı bir deniz olması nedeniyle birçok devletin bu bölgede kıyısının bulunduğu ve bu yüzden de kıyısı olan devletlerden daha fazla devletin söz sahibi olmak istediği bir bölgedir. Bu amaç uğruna, Akdeniz'e en uzun kıyısı olan Türkiye'nin, bu bölgedeki deniz yetki alanlarının kısıtlanması için hukuka aykırı olarak stratejik adımlar atılmıştır ve hala da atılmaya devam etmektedir. İleriki bölümlerde de açıklanacağı üzere, çeşitli politik hamlelerle Türkiye bu bölgede yalnızlaştırılmış ve saf dışı bırakılmaya çalışılmıştır. Ancak yapılmaya çalışılan bazı politik hamlelerin; hukuka, çeşitli uluslararası sözleşmelere, yargı kararlarına ve en önemlisi hakkaniyete aykırı olmasından dolayı, Türkiye, bölgedeki gücünü olması gerektiği gibi kullanamamaktadır. Türkiye'nin gücünü mutlak surette kullanabilmesi, bu bölgede bulunan komşularının desteğini almasına bağlıdır.

Özellikle, Türkiye'nin hem kara hem de deniz sınırında komşusu olan Yunanistan'la Ege ve Akdeniz'de belirlenemeyen deniz yetki alanı sınırları, yani kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge konuları ve bu hususların temeli olarak sık sık gündeme gelen Paris ve Lozan Antlaşmaları ile bu antlaşmalarda düzenlenen adalar meselesi, hala diplomatik krizlere neden olmaktadır. Öyle ki, iki ülke son bir yıl içerisinde Birleşmiş Milletler'e vermiş oldukları mektuplarda adalar üzerindeki egemenlik tartışmasını ve buna bağlı olarak da Ege ve Akdeniz'deki deniz yetki alanlarının sınırlarının belirlenmesi hususunu tekrar gündeme getirmiřlerdir¹. Günümüzde hala tansiyonu yüksek tutan bir konu olmasından da anlaşılmaktadır ki Ege ve Akdeniz'de sınırlarımızın belirli olması ve bunun

¹ Anna Wichmann Greece Counters Turkey's Claims in the Aegean to UN, Greek Reporter, 26.05.2022. Erişim Adresi: <https://greekreporter.com/2022/05/26/greece-turkey-islands-greek-un/> Erişim tarihi: 10.06.2022.

için de kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölgenin tanımlarının ve sınırlandırmalarının örnek yargı kararları ışığında yapılması, Türkiye'nin dış politikadaki gücü ve itibarı açısından önem arz etmektedir.

Bu tezimizde, sınır ve egemenlik tartışmalarının da sık sık gündeme gelmesine neden olan bu enerji rekabetinin, konumuzla sınırlı kalması açısından sadece Doğu Akdeniz'de ve Doğu Akdeniz'i çevreleyen ülkelerde incelemesi Türkiye'nin Mavi Vatan Doktrini ile birlikte yapılacaktır. Bu inceleme yapılırken öncelikle, Doğu Akdeniz'deki deniz yetki alanlarının sınırlandırılması sorunun tarihi ile bu soruna taraf olan ülkelerin görüşleri açıklanmak suretiyle Doğu Akdeniz tarihine değindikten sonra, deniz yetki alanlarının neler olduğu ve hangi yöntemlerle sınırlandırılabilceği açıklanacaktır. Bu bağlamda, uluslararası hukukun asli kaynakları olan uluslararası sözleşmeler incelenirken örf ve âdet hukukundan da yararlanılacaktır. Tali kaynaklardan olan Uluslararası Adalet Divanı kararları örnek yargı kararları olarak incelenecektir ve son olarak da Türkiye'nin deniz yetki alanına dair uygulamaları ile Doğu Akdeniz politikasının değişkenleri ve Doğu Akdeniz'de yetki alanlarının belirlenmesini etkileyen asli ve tali unsurlar açıklanacaktır.

1. DOĞU AKDENİZ'İN TARİHİ

Doğu Akdeniz tarih boyunca doğuyla batıyı, kuzeyle güneyi bağlayan en önemli geçiş noktası olmuştur. Buhar makinesinin ve dolayısıyla demiryollarının icadından önce en hızlı ulaşım yolu olan deniz yolu, ticaret ve insan taşımacılığının en çok yapıldığı ulaşım yoludur. Asya, Afrika ve Avrupa kıtasının tam merkezinde bulunan Doğu Akdeniz, uygarlıklar arasında hem geçiş noktası olmuş hem de tarih boyunca bu uygarlıklar arasında rekabete konu olmuştur.

Tarih boyunca Hititler, Fenikeliler, Bizans İmparatorluğu, Roma İmparatorluğu ve Osmanlı İmparatorluğu gibi birçok büyük uygarlık bu havzanın çevresinde kurulmuş, büyümüş, genişlemiş ve aynı zamanda da Doğu Akdeniz üzerinde hâkimiyet kurmaya çalışmıştır. M.Ö. 3000'li yıllarda uygarlıklarını sürdüren Fenikelilerden beri Doğu Akdeniz havzasında hâkimiyet kurabilen devletler, bölge ticaretinin de etkisiyle büyük ekonomik güce ve bu sayede de askeri güce kavuşmuşlardır.

Bunun yanı sıra, Doğu Akdeniz havzası üç semavi dinin de çıkış ve yayılma noktasıdır. İşlamiyet, Hristiyanlık ve Musevilik dinlerine ait olan bu kutsal topraklar yine Doğu Akdeniz Havzası içerisinde yer almakta ve her yıl milyonlarca insan tarafından ziyaret edilmektedir.

Doğu Akdeniz'in bir diğer önemi ise, tarih boyunca Doğu ile Batı ve Kuzey ile Güney arasındaki ticaretin en önemli rotası olmasıdır. Tarih boyunca, Asya kıtasından Avrupa kıtasına, Doğu-Batı ekseninde ve Afrika kıtasından yine Avrupa kıtasına ulaşan ticari ürünlerin geçiş noktası Doğu Akdeniz olmuştur. Bu minvalde İşkenderiye, İstanbul, Kıbrıs ve Mısır, gelen ürünlerin hem pazarlandığı hem de daha uzak coğrafyalara gönderilmelerinin sağlandığı liman şehirleri olmuştur.

Osmanlı İmparatorluğu'nun, kuruluş dönemi itibariyle Doğu Akdeniz havzası üzerinde hâkimiyet kurabilen son imparatorluk olduğu tartışmasızdır. Osmanlı İmparatorluğu, her ne kadar bir kara devleti olsa da kendi ekonomik çıkarlarını koruma ve Doğu ve Batı'nın ekonomik hayatlarını elinde tutma amaçlarından dolayı, İpek Yolu'nu hâkimiyet altına almayı hedeflemiştir. Coğrafi keşiflere kadar da Osmanlı İmparatorluğu'nun hâkimiyeti, İpek Yolu üzerinde kesintisiz olarak devam etmiş ve 16. yüzyıldan 18. yüzyıla kadar Doğu Akdeniz'in ve dolayısıyla Doğu-Batı ticaretinin kontrolü Osmanlı İmparatorluğu'nun hâkimiyetinde kalmıştır.

Coğrafi keşifler sonrasında İpek Yolu'nun önemini yavaş yavaş kaybetmesi, Osmanlı İmparatorluğu'nun gücünü de doğrudan etkilemiştir. Aynı zamanda aydınlanma ve reformasyon süreçleri ile birlikte skolastik düşüncenin de esaretinden kurtulan Batı uygarlıkları, Doğu Akdeniz üzerinde hâkimiyet mücadelesine girmiştir. 17. yüzyılın sonlarından itibaren başta İngiltere olmak üzere, birçok ülke ve arlık Rusya'sı sıcak denizlere inme amacıyla Doğu Akdeniz rekabetine katılmıřtır². Nitekim bu mücadeleler sonucunda Doğu Akdeniz, Osmanlı İmparatorluğu'nun hâkimiyetinden çıkarak birçok devletin hâkimiyet kurma mücadelesine sahne olan bir alana dönüşmüştür.

² Ersin Gülsoy, Denizlerde Osmanlı Hakimiyeti: XVI-XVII. Yüzyıllarda Akdeniz'de Osmanlı Hakimiyeti, H. C. Güzel, K. iek, & S. Koca içinde, Türkler Ansiklopedisi, Ankara, 2002, Yeni Türkiye Yayınları, s. 1082-1100.

1.1 Doğu Akdeniz’deki Yetki Alanları Sorununun Tarihsel Arka Planı

Türkiye’nin Akdeniz’e açılması bakımından iki önemli husus ortaya çıkmaktadır. İlk olarak 1934 Montrö Boğazlar Sözleşmesi neticesinde Türkiye, Doğu Akdeniz’in Karadeniz’e açılan kapısı ve aynı zamanda da Karadeniz’in Doğu Akdeniz’e açılan kapısı haline gelmiştir. Bu nedenle, Türkiye'nin Doğu Akdeniz üzerindeki haklarını savunması, ülkenin stratejik ve ekonomik çıkarlarına ciddi derecede hizmet etmektedir.

İkinci olarak, Doğu Akdeniz, Türkiye’nin enerji güvenliğini sağlaması ve bu bölgeden çıkarılacak enerji kaynaklarından faydalanması açısından da büyük önem arz etmektedir. Özellikle, Bakü Tiflis Ceyhan (BTC) boru hattının kullanıma açılmasıyla Hazar bölgesindeki enerji kaynaklarının dünyaya açılmasını ve bunun da Türkiye üzerinden yapılabilmesine imkân doğmuştur ancak bunun için Türkiye’nin Doğu Akdeniz havzasında kısıtlanmamış olması gerekir.

1.1.1 Kıta Sahanlığı Sorunu

Kıta sahanlığı ile ilgili ilk sorun, Yunanistan’ın KKTC’yi yok de sayarak Türkiye’yi kısıtlamak amacıyla Mısır ile 6 Ağustos 2020 tarihinde imzaladığı MEB antlaşmasıdır. Antlaşma ile birlikte Yunanistan, Türkiye’nin kendi kıta sahanlığını ve münhasır ekonomik bölgesini de yok sayarak Doğu Akdeniz’in kendi sınırlarından itibaren olan alanları paylaşma yoluna gitmişlerdir³.

Kıta sahanlığı ile ilgili ortada olan ikinci sorun ise Avrupa Birliği’nin GKRY’nin AB’ye tam üye olarak kabul etmesi ve GKRY’yi tüm Kıbrıs’ın meşru hükümeti olarak saymasıdır. Bu durumdaki çıkmazın temel sebeplerinden ilki, AB’nin GKRY’yi Kıbrıs adı altında AB’ye kabul etmesidir. GKRY, Kıbrıs Adasının tamamının temsil etmediği gibi bu durum, Kıbrıslı Türklerin varlığını da yok sayılması anlamına gelmektedir. İkinci olarak,

³ Yunanistan-Mısır MEB Anlaşması BM’de yayınlandı, 24 Aralık 2020. Erişim Adresi: <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/yunanistan-misir-meb-anlasmasi-bmde-yayinlandi-1801172> Erişim Tarihi: 16.06.2022.

GKRY'nin AB'ye üye olduğu 2004 yılında dönemin Türk Hükümeti olan 59. Hükümet'in bu duruma çekince koymaması, sorunu içinden çıkılmaz bir hale getirmiştir.

1.1.2 Ege Denizi – Akdeniz Sınırı Sorunu

Ege Denizi sorunu Türkiye ile Yunanistan arasında uzun yıllardır süre gelen ve Yunanistan'ın Türk kıta sahanlığını azaltma, yok sayma gibi girişimlerinin defalarca tekrarlandığı bir sorundur. Yunanistan, Ege Denizinde Türkiye'nin meşru ve uluslararası hukuktan ileri gelen haklarını defalarca yok sayma teşebbüsünde bulunarak Ege Denizindeki kendi kıta sahanlığı mesafesini arttırmaya çalışmıştır. Türkiye bu konuda uluslararası hukuka dayanarak kararlı bir duruş sergilemiştir ancak istediğini elde edememiştir. Yunanistan konu ile ilgili anlaşmazlığı, 10 Ağustos 1976 tarihinde Uluslararası Adalet Divanı'na başvurarak uluslararası yargıya taşımıştır.⁴ Divan açılan davaya yetkisi olmadığına karar vererek başvuruyu reddetmiştir⁵.

İtalya, Lozan Barış Antlaşması ile aldığı Meis Adası'nı, 1947 Paris Antlaşmasıyla askerden arındırılmış olmak koşulu ile Yunanistan'a devretmiştir. Türkiye, konuya taraf ülkelerden birisi olarak konu ile ilgili Paris Barış Konferansı'nda görüş belirtememiştir. Dolayısıyla bu antlaşma Yunanistan'ın da taraf olduğu Lozan Barış Antlaşmasına aykırı olarak yapılmıştır. Yani, Adaların Yunanistan'a verilmesi uluslararası hukukun açıkça ihlal edilmesidir ve bu nedenle de Yunanistan, Meis Adası'nı kıta sahanlığı başlangıç sınırı olarak kabul edemeyecektir. Buna ek olarak Yunanistan, Paris Barış Antlaşması ile birlikte adaları devralmasından ve halefiyet prensibinden dolayı, Türkiye ile İtalya arasında 4 Ocak 1932 tarihinde imzalanan ve Meis Adası'nın etrafındaki adacıklar ile Karaada'nın da statüsünü belirleyen Antlaşmaya taraf olmuş bulunmaktadır. Yunanistan'ın tezi Türkiye ile İtalya arasındaki görüşmelerde yer alan 28 Aralık 1932 tarihli zapta dayanarak, bu zaptın iki ülke arasındaki anlaşmanın tamamlayıcı eki olduğunu savunmakta ve bu ekle birlikte de sınırı kendine göre belirlemektedir. Yunan tezinin burada da eksik kaldığı nokta ise uluslararası hukuktaki antlaşmaların yetki belgesi olan kişiler tarafından imzalanması

⁴ Aegean Sea Continental Shelf (Greece v. Turkey), ICJ Reports 3, 10 Ağustos 1976. Erişim Adresi: <https://www.icj-cij.org/en/case/62> Erişim Tarihi: 16.06.2022.

⁵ Aslan Gündüz, Ege Denizi Kıta Sahanlığı Davası ve Bazı Düşünceler, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, C: 3, S: 2, Yıl: 1983, s. 11-23.

durumudur. Yunanistan'ın öne sürdüğü zabıt, yetki belgesi olmayan kişiler tarafından imzalanmış olup uluslararası antlaşmaların yürürlüğe girmesi için gereken ön koşul olan yetki belgesi koşulunu da sağlamamıştır.

1.1.3 Türkiye – Suriye Akdeniz Sorunu

1982 Tarihli UNCLOS III'e (Birleşmiş Milletler Deniz Hukuk Sözleşmesine) göre, uluslararası sularda deniz hududu ile ilgili anlaşmazlıkların taraflar arasında yapılacak görüşmeler ve neticesinde gerçekleştirilecek antlaşmalar ile belirlenmesi gerekir. Türkiye ile Suriye arasında kara sınırlarının kesiştiği Hatay'ın Samandağ ilçesinden başlayacak deniz sınırının nasıl şekilleneceği ile ilgili herhangi bir antlaşma mevcut değildir. Bu sebeptendir ki bölgede münhasır ekonomik bölge, kıta sahanlığı ve deniz sınırı gibi birçok konu hala muğlak haldedir. Suriye, Türkiye ile antlaşma imzalamadığından dolayı kendi karasularının kesin olarak belirlendiği bölgelerde yeraltı kaynakları arama çalışmaları için izinler vermektedir.

İki ülke sorunla alakalı çözümün olmaması sebebiyle bir ara bölge oluşturmuştur. Bu bölge, kara sınırının son noktasından başlayarak 280-12 NM ve 305-12 NM kerterizleri arası olarak kabul edilmekte ve adına toleranslı bölge denilmektedir.

Türkiye ile Suriye arasında gerçekleştirilmesi olası antlaşmanın önünde iki engel bulunmaktadır. Bu engellerden ilki, Türkiye'nin uyguladığı diplomatik kanalların kapatılması olan politikadan vazgeçerek Suriye ile ilişkileri normalleştirilmesidir. Diplomatik kanalların açılması ve ülkelerin dışişleri nezdinde görüşmeye başlaması ile birlikte Türkiye, hem ülkede bulunan Suriyeli göçmenleri geri gönderebilecek hem de konuyu Suriye ile diplomatik yollarla tartışabilir duruma gelecektir. Antlaşmanın önündeki bir diğer engel ise Suriye'nin Hatay üzerinde iddia ettiği haklardan vazgeçmesidir. Suriye, Fransız sömürgesi iken plebisit uygulaması sonucu ortaya konan ve uluslararası hukuka uygun olan antlaşma ile Türkiye'ye bağlanmıştır. Bu durumda Suriye'nin Hatay üzerinde hak iddia etmesi uluslararası hukuka aykırı olmakla birlikte iki tarafın da çıkarlarına olabilecek bir antlaşmanın önüne geçmektedir.

2 ULUSLARARASI HUKUK ÇERÇEVESİNDE DENİZ YETKİ ALANLARI

Deniz yetki alanları, farklı devletlerin bu alanlar üzerinde iddia ettikleri egemenlik hakları yüzünden anlaşmazlıklar yaşadığı alanlardır. Karasuları, bitişik bölge, balıkçılık bölgesi, münhasır ekonomik bölge ve kıta sahanlığı olarak sayabileceğimiz bu alanların tanımlarının ve sınırlarının belirli olması, devletlerin denizler üzerindeki egemenlik ve yetki alanlarının da belirli olması açısından önemlidir.

Karasuları, devletin kıyısından belirli bir deniz mili kadar açığa uzanan, o devletin kara parçasının devamı olarak kabul edilen ve tam egemenlik ve yetki hakkının olduğu alandır⁶. Belirli bir sınır kavramı, bu alanda gerçek anlamda tüm devletlerarasında bir uzlaşma olmadığı için kullanılmaktadır. Karasuları genişliğinin ne olacağı hususu ilk kez BMDHS m. 3'te açık bir şekilde belirlenmiştir. Buna göre devletler, kendi karasuları genişliğini belirleme hakkına sahiptirler ancak bu genişlik, sözleşmeye göre tespit edilen esas hatlardan itibaren 12 deniz milini geçemez⁷.

Kıta sahanlığı aslında bir jeolojik kavramdır⁸. Jeolojik olarak, kıta sahanlığı, bir kara ülkesinin denizin altında yer alan doğal uzantısına verilen isimdir⁹. Deniz suları ile çevrili bir toprak parçasının denizin altında uzanan doğal parçaları da mevcuttur ve bu uzantıların bir bölümüne kıta sahanlığı denilmektedir.

2.1 Deniz Alanlarının Sınırları ve Sınırlandırma Metotları

1958 Cenevre Deniz Hukuk Konferansı ve sonrasında imzalanan 1958 Cenevre Deniz Hukuku Sözleşmeleri ile birlikte deniz alanlarının dış sınırlarının oluşturulması hususunda çeşitli görüşler ortaya atılmıştır. Bu görüşler çeşitli yöntemlerle kıyı devletinin dış sınırını oluşturmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, genel olarak kabul edilen 4 temel metot bulunmaktadır. Bu metotlar;

- **Eşit Uzaklık Metodu:** BMDHS'ne göre Eşit Uzaklık, iki ülkenin karasularının dış sınırları arasındaki mesafenin eşit olarak bölünmesi ile ortaya çıkmaktadır¹⁰. Eşit

⁶ S. Kuran, Uluslararası Deniz Hukuku, İstanbul: Turhan Kitabevi 2016, s. 73.

⁷ BMDHS m. 3.

⁸ Acer, Kaya, Op. Cit., s.211.

⁹ Ibid., s.211.

¹⁰ BMDHS m.4.

uzaklık prensibinin iki farklı uygulama şekli mevcuttur. Bunlardan ilki karasularının genişliğine eşit büyüklükte çizilen dairelere bir teğet çizgisi çizmek ve dış sınırın bu hat olduğunu kabul etmektir. 1958 Cenevre Deniz Hukuk Sözleşmelerine göre ise, eğer deniz alanları karasularından daha geniş bir alandaysa iki taraf arasında ihtilafa neden olacak bir durum gelişmemiş demektir. Aksi halde daha dar bir alanda ise eşit uzaklığa çizilen ortay hat ile bu sorunun çözülmesi gerektiği sözleşmede belirtilmiştir¹¹.

Eşit uzaklık metodu, deniz alanları sınırlarının belirlenmesinde mutlak surette uygulanması gereken bir metot değildir. UAD'nın verdiği kararlarında¹² görülmektedir ki eşit uzaklık metodu, yanında özel koşulların varlığı halinde uygulanabilecek bir yöntem olarak kabul edilmiştir ve "eşit uzaklık-özel unsurlar" kuralı olarak zikredilmiştir. Buna kurala göre, özel unsurlar bulunmadıkça eşit uzaklık metodu uygulanamayacaktır¹³. Kuzey Denizi Davalarında da Divan, eşit uzaklık metodunun her şartta uygulanmasının zorunlu olmasının hakkaniyete aykırı olacağını belirtmiştir¹⁴. Çünkü her ne kadar eşit uzaklık adil bir çözüm gibi görünse de farklı coğrafyalarda farklı koşulların mevcudiyeti bu adilane çözümü tam tersine çevirerek haksızlık yaratabilmektedir. Nitekim, Yunanistan ve Türkiye'nin de Doğu Akdeniz ve Ege'de yaşadığı uyuşmazlığın temeli de budur.

- **Kuşatma Metodu:** Bu metotta deniz yetki alanları içerisindeki adalar ya kuşatıldığı ya da kısmi etkileri olduğu kabul edildiği için metoda kuşatma adı verilmiştir. Deniz yetki alanları belirlenirken adalar ya etki alanı dışarısında tutulmakta ya da sınırlı etki alanı sağlanmaktadır. Bu durum adaların ana karanın bir parçası olarak kabul edilmesinden ve bağlantılarının ana karadan olmasından dolayı geçmişten günümüze uluslararası davalarda teamül olarak yer etmiş bir uygulamadır. Adaya etki sağlanmadığı durumlarda deniz yetki alanları ile ilgili ölçüleme ana karadan başlamaktadır. Adaya sınırlı etki sağlandığı durumlarda ise adaya ya da adalara karasuları genişliğinde bir alan veya daha az bir alan bırakma

¹¹ UN, Treaty Series Vol. 516, 1 Ocak 1966, art. 6.

¹² Örneğin, Delimitation of the Continental Shelf (The UK v. France), ICJ Reports, par. 68.

¹³ Yücel, Op. Cit., s. 146.

¹⁴ Delimitation of the Continental Shelf (The UK v. France), ICJ Reports, par. 85.

durumu da oluşabilmektedir¹⁵. Bu durum 1982 yılında Uluslararası Adalet Divanı'nda görülen Tunus – Libya Davası'nda da yer almaktadır. Uluslararası Adalet Divanı, Tunus'un Kerkennah Adalarına sınırlı bir etki tanımlamıştır¹⁶.

- Sınırlı Etki Metodu: İki kıyı devleti arasında eşit uzaklık kriterinin adilane uygulanmasını bozacak coğrafi yapılar (ada, kayalık, denize doğru uzanan çıkıntı vs.) varsa eğer bu durum kıyı devletinin birine büyük bir avantaj sağlarken diğerine oldukça büyük bir dezavantaj sağlamaktadır. Bu coğrafi engellerin eşit uzaklık belirlenirken dikkate alınması durumu ise hukukun temel ilkelerinden hakkaniyet ilkesine aykırı olması sebebiyle sınırlama gerektirmektedir. Uluslararası hukuk, bu durumu iki ülke arasındaki sınırın belirlenmesinde hakkaniyet prensibini bozan coğrafi yapıların etkisi sınırlandırılarak çözüme yoluna gitmiştir. Genellikle bu durumda coğrafi arıza yaratan parça ya göz ardı edilmekte ve iki kıyı devleti arasındaki eşit uzaklık metodu bundan sonra kullanılmaktadır¹⁷. Bu durumda kullanılan bir diğer yöntem ise coğrafi arıza yaratan parçaya hakkaniyet ilkesini sarsmayacak sınırlı bir etki tanımdır. Genelde iki kıyı devleti arasında adaların olduğu durumda kullanılan bu yöntemde adaya sınırlı bir alan verilerek hem hakkaniyet ilkesinin korunmasına hem de coğrafi arıza yaratan parçanın belirli bir kısıtlı bir etkiye sahip olması sağlanmaktadır¹⁸.

- Kerteriz Hattı Metodudur: Kerteriz, bir cismin diğer cisme göre yön derecesidir¹⁹. Denizcilik metodunda gemilerin pruva (ön) istikameti ile diğer cisim arasındaki saat yönündeki açığı kerteriz adı verilmektedir. Bu metotta iki kıyı devleti arasındaki açı belirlenerek eşit uzaklığın sağlanması için kullanılmaktadır. Buna ek olarak, genellikle düz kıyı şeritlerine sahip olan kıyı devletleri için kullanılan bu metot, kıyının doğrultusuna göre paralel bir hat oluşturmaktadır. Bu metot aynı zamanda, yan yana kıyısı olan devletler için en uygun çözümlerden de birisidir. Diğer bir deyişle, bu

¹⁵ P.B. Beazley, *Maritime Limits and Baselines: A Guide to Their Delineation*, London: Hydrographic Society, 1987, s. 11.

¹⁶ *Continental Shelf (Tunisia v. Libya)*, ICJ Reports, 24.02.1982.

¹⁷ Beazley, *Op. Cit.*, s. 11.

¹⁸ Beazley, *Op. Cit.*, s. 10.

¹⁹ T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, *Amatör Denizci Eğitim Dökümanı*, 24 Ekim 2018, s. 10.

metot, sadece dış sınırın değil yan sınırın belirlenmesi için de kullanılmaktadır²⁰.

2.2 Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Uluslararası Hukukun Asli Kaynakları

2.2.2 Uluslararası Sözleşmeler

Lahey Kodifikasyonu günümüz deniz hukuku sözleşmelerinin temelini oluşturmaktadır. 1926 yılında ortaya konan karar neticesinde 12 Mart 1930 tarihinde SSCB'nin de gözlemci olarak katıldığı ve toplamda kırk yedi ülke temsilcisinin bulunduğu, yaklaşık bir ay sürecek olan görüşmeler başlamıştır. Görüşmelerin esas noktası bugünkü gibi geniş bir deniz hukuku kavramları içermemektedir. Bunun yerine, ülke temsilcileri, karasularının genişliği ve buradaki egemenlik haklarının üzerinde durmuşlardır²¹. Görüşmeler neticesinde oybirliği ile kabul çıkmasa da görüşmelere katılan ülkelerin büyük bir çoğunluğu, devletlerin belirlenen karasuları sınırlarında ve dikey çizgiyle yukarıda oluşan hava alanlarında tam yetkiyi haiz olduğu sonucunda varmışlardır. Bununla birlikte konferansın başarısızlıkla sonuçlanmasının temel sebebi, devletlerin karasularının genişliği hususunda fikir birliğine varamamış olmalarıdır. Devletlerin karasuları belirlenirken kullanılan top atışının adil bir taksim yaratmayacağını düşünmesinden dolayı ülkeler, karasularının genişliği hususunda ortak bir karara varamamışlardır²².

²⁰ Beazley, Op. Cit., s. 12.

²¹ E. M. Borchard, "Responsibility of States" at the Hague Codification Conference, The American Journal of International Law, 1930, S. 24 (3) s. 520-521.

²² Tanaka, Op. Cit., s. 21.

BULGULAR

2.3 Türkiye'nin Doğu Akdeniz Politikalarının Değişkenleri

Türkiye'nin Doğu Akdeniz politikası, bünyesinde birden çok değişkeni bulunduran bir denklem niteliğindedir. Türkiye'nin hem güvenliği hem de çıkarları Doğu Akdeniz'deki gelişmelerden doğrudan etkilenmektedir. Afro-Avrasya kıtasının merkezinde olan Türkiye, etrafında birçok çatışma ve dondurulmuş çatışma bölgesinin tam ortasındadır. Aynı zamanda Türkiye'nin komşu bölgeleri istikrar bakımından da oldukça sorunlu olmasından dolayı, bu durum Türkiye'yi de doğrudan etkilemektedir.

Türkiye'nin Doğu Akdeniz politikası dört ayrı değişken üzerinden incelenmektedir. Bunlardan ilki, uluslararası hukuk çerçevesindedir. Uluslararası hukuk, herhangi bir üst otoritenin olmadığı bir alanda uygulanmasından dolayıdır ki uyuşmazlıklarda karşılıklı mutabakat ve uzlaşılarda önem arz etmektedir. Özellikle deniz yetki alanlarının belirlenmesi açısından, devletlerin karşılıklı olarak uzlaşmaları, çatışmaların da önüne geçebilmektedir. Bu doğrultuda, Türkiye de Doğu Akdeniz'de karşılıklı uzlaşma ve mutabakat ile hakkaniyet ilkesi çerçevesinde münhasır ekonomik bölgelerin belirlenmesini istemektedir.

Ekonomi, Doğu Akdeniz'de Türkiye'nin ve diğer devletlerin politikalarını belirleyen bir diğer etkidir. Petrol ve doğalgaz bakımından önemli kaynaklara sahip olan Doğu Akdeniz havzası, kıyıdaş devletler için büyük ekonomik güç anlamına gelmektedir. Devletlerin bu kaynakları gerek kendi vatandaşlarının hizmetine sunması gerek ise enerji talebi yüksek olan Batı ülkelerine satması sonucunda önemli bir ekonomik kaynak elde edeceklerdir.

Güvenlik çerçevesinden bakıldığında Türkiye'nin güvenliği, bu bölgedeki çatışmalardan doğrudan etkilenmektedir. Türkiye, GKRY'nin Kıbrıs'ta, Kıbrıs Türklerini yok sayarak hareket etmesinden, Suriye ve Libya'daki iç çatışmalardan doğrudan etkilenmektedir. Aynı zamanda büyük güçlerin Doğu Akdeniz Havzası'ndaki enerji kaynaklarına karşı tutumu da Türkiye'yi doğrudan etkilemektedir. ABD buradaki enerji kaynaklarının en kısa ve ucuz yoldan AB ülkelerine iletilmesini ve böylece, AB ülkelerinin Rusya'ya olan enerji bağımlılığının sona ermesini istemektedir. AB de bu politikaya paralel olarak, Yunanistan ve GKRY'nin haklı ya da haksız olmalarına bakmaksızın en geniş münhasır ekonomik bölgeyi elde etmeleri için bu ülkeleri desteklemektedir. Rusya ise bölgedeki enerji kaynaklarının kendisine alternatif olmaması ve bölgedeki en önemli müttefiki olan

Suriye'nin durumdan olumsuz etkilenmemesi için bölgede pozisyon almaktadır. Türkiye ise bu karmaşa çerçevesinde kendi çıkarlarını korumak ve Akdeniz'deki yetki alanlarını hakkaniyet ilkesi çerçevesinde belirlemeye ve korumaya çalışmaktadır.

Türkiye'nin Doğu Akdeniz denklemine dikkat etmesi gereken bir diğer unsur da bölge ülkeleri ile olan tarihi bağlarının kendisine avantaj değil, dezavantaj sağlayacak olmasıdır. Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkelerinin tamamı I. Dünya Savaşı sırasında Osmanlı İmparatorluğu'na karşı ayaklanırken milliyetçilik duygularını ve milli kimliklerini İngiltere'nin de yönlendirmesiyle Türk karşıtlığı üzerine kurmuşlardır. Dolayısıyla Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkelerinde kendi kimliklerini keşfettikleri ve inşa ettikleri süreçte kimliklerinin ana harçlarından birisi de Türk karşıtlığıdır. Bu sebeptir ki yanlış bir kanı olarak tarihsel bağlar dolayısıyla Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkelerinin Türkiye'yi Doğu Akdeniz'deki diğer aktörlere karşı tercih edeceği düşüncesi oldukça naif ve saf bir düşünce biçimidir. Dolayısıyla da Türkiye'nin yanlış bir dış politika argümanı olan bu kavramdan da hızlıca sıyrılması ve Türk dış politikasının AKP öncesi temel taşlarından olan çıkarlara dayalı, realist dış politikaya dönüş yapması gerekmektedir.

2.4 Doğu Akdeniz'de Deniz Yetki Alanlarının Belirlenmesini Etkileyen Asli ve Tali Unsurlar

Deniz yetki alanlarının belirlenmesi açısından asli unsurlar devletlerin imzaladıkları uluslararası antlaşmalardır. 1982 yılında imzalanan BMDHS, devletler tarafından uluslararası hukukun asli kaynağı olarak kabul edilmektedir. Bununla birlikte tüm devletler, 1982 BMDHS'ne taraf değillerdir. Bu durumda uluslararası hukukun tali unsurları olan örf ve âdet hukuku ile tarafların ortak rızaları neticesinde deniz yetki alanları belirlenebilmektedir. Uluslararası hukukun asli kaynakları da kati ve kesin olarak belirlenmemiş olup devletlere de karşılıklı uzlaşmaları için hareket alanı vermiştir. Bu sebeptir ki devletler deniz yetki alanlarını belirlerken hem asli hem de tali unsurlara riayet etmekte ve uzlaşma yoluna gitmeye çalışmaktadırlar.

2.4.2 Akdeniz'in Yarı Kapalı Statüsü

Denizlerin kapalı, yarı kapalı ya da açık statüde olmaları uluslararası hukuk içtihatlarına göre farklı deniz yetki alanları belirlenmesine neden olmaktadır. Bu sebepten dolayı

kıyıdaş devletler deniz yetki alanlarını belirlemeden önce denizin statüsünü belirlemektedirler. En basit tanımlamayla yarı kapalı deniz, bir kıtaya bitişik ya da kıta kütlesi tarafından çevrelenen, aynı zamanda da bir tarafı çevrelenmeyen bir denize (okyanusa) açık olan bir denize verilen addır²³.

Doğu Akdeniz'in deniz olarak statüsü, 1982-1985 yılında Libya ile Malta arasındaki kıta sahanlığı davasında belirlenmiş ve yarı kapalı deniz olarak Uluslararası Adalet Divanı tarafından karara bağlanmıştır²⁴. Bu kararın bağlayıcılığı sebebiyle de bundan sonra alınacak kararlarda oluşan içtihat ile birlikte, Akdeniz'in statüsünün yarı kapalı olarak kabul edilmesi ve uygulanması gerekmektedir.

Türkiye de bu karardan hareketle, Doğu Akdeniz'in yarı kapalı statüde olduğunu kabul etmekte ve deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasını da bu doğrultuda gerçekleştirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu sebeptir ki yarı kapalı bir deniz olan Doğu Akdeniz'de adaların deniz yetki alanları hususunda ya hiç yetkisi olmamakta ya da sınırlı yetki alanı olmaktadır. Buna karşılık Yunanistan, adaları ana kara ülkesi olarak nitelemekte ve deniz yetki alanlarını uluslararası hukuka aykırı olarak adalardan başlatmak istemektedir. Türkiye ise Doğu Akdeniz'in yarı kapalı statüsü nedeniyle özel kuralların uygulanması gerektiğini belirtmektedir.

Sonuç olarak deniz yetki alanları belirlenmeden denizin statüsünün belirlenmesi uluslararası hukuka uygunluk açısından büyük önem arz etmektedir. Denizin; kapalı, yarı kapalı ya da açık deniz olması, deniz yetki alanlarının durumlarını değiştireceğinden dolayı statünün belirlenmesi önem arz etmektedir. Buna ek olarak, deniz ile ilgili daha önce belirlenmiş olan içtihatlar da büyük önem arz etmektedir.

2.4.3 Eşit Uzaklık İlkesinin Taraflara Bağlı Olması

Eşit uzaklık ilkesinin temeli 1958 tarihinde imzalanmış olan Cenevre Kıta Sahanlığı Sözleşmesi'ne dayanmaktadır. Bununla birlikte Cenevre Kıta Sahanlığı Sözleşmesi'nin 6.

²³ Terry Healy, Kenichi Harada, *Editorial: Enclosed and Semi-Enclosed Coastal Seas*, Journal of Coastal Research, 1991, C. 7, S. 1, s. i.

²⁴ Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya), ICJ Reports, Erişim Adresi: <https://www.icj-cij.org/en/case/63>, Erişim Tarihi: 08.02.2022.

maddesinin uygulanmasının zorunlu olup olmadığı hususu da yargı kararlarınca oluşan içtihatla defalarca kayıt altına alınmış ve zorunlu olmadığı belirtilmiştir.

Buna ek olarak bu sözleşme maddesinin Türkiye'ye karşı uygulanmasının mümkün olmaması, Türkiye'nin sözleşmeye taraf olmamasından ve sözleşmenin ortaya konduğu dönemde çekincelerini uluslararası alanda belirtmiş olmasındandır.

Bu alandaki bir diğer kararda, 1969 Kuzey Denizi davasında Uluslararası Adalet Divanı, 1958 Cenevre Kıta Sahanlığı Sözleşmesi'nin maddelerinin yanı sıra hakkaniyet ilkesine de referans vermiştir. Deniz yetki alanlarının belirlenmesinde, sözleşme-maddelerinden çok, karşılıklı mütekabiliyet ve hakkaniyet ilkelerine dayanılması Uluslararası Adalet Divanı tarafından da desteklenmiştir²⁵.

2.4.4 Hakkaniyete Uygunluk

Uluslararası hukukun asli ve tali kaynakları deniz yetki alanları belirlenirken öncelikli olarak başvuru kaynaklarıdır. Bununla birlikte uluslararası hukukun asli kaynaklarından olan uluslararası sözleşmelerin yanı sıra, Uluslararası Adalet Divanı, karar verirken örf ve âdet hukukunun ilkelerine de dayanmaktadır. Sözleşmeler ile belirlenen hukuk kurallarının en temel hedefi, adaleti sağlamak olsa da kuralların sadece şekli olarak mutlak surette uygulandıkları durumlarda adalet eksik kalabilmekte ve özel durumlar gözden kaçabilmektedir. Bu sebeptir ki örf ve âdet hukukunun da dikkate alınması, uluslararası hukukun maddelerinin katı bir şekilde uygulanması sonucu oluşabilecek adaletsizliğin önüne geçmektedir²⁶.

Örf ve âdet hukukunun ilkelerine bakıldığında Yunanistan'ın, Meis ve Rodos adalarına, ana kara ülkesine sağlandığı gibi deniz yetki alanı tanınması ve Doğu Akdeniz'de en fazla sahil şeridi olan devlet olan Türkiye'nin deniz yetki alanlarının sınırlanması, hakkaniyet ilkesine kesin bir şekilde aykırıdır. Buna ek olarak Türkiye'nin en uzun sahil şeridinde sahip

²⁵ North Sea Continental Shelf (Federal Republic of Germany/Netherlands), ICJ Reports, Erişim Adresi: <https://www.icj-cij.org/en/case/52>, Erişim Tarihi: 17.04.2022.

²⁶ Fevzi Topsoy, *Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasında "Hakkaniyet İlkesi" ve Dağıtıcı Adaletin Sağlanmasındaki Rolü*, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2013, C. 13, s. 193.

olması vesilesiyle deniz yetki alanlarının belirlenmesi, oransallık ilkesine uygun bir şekilde yapılmalıdır.

Sonuç olarak, uluslararası sözleşmeler önemli olmasına rağmen adaletin gerçek anlamda sağlanabilmesi için örf ve âdet hukukunun da uygulanması gerekmektedir. Sözleşmelerin katı bir şekilde uygulanması, adaletin sağlanmasında sorun yaratabileceğinden özel durumların da dikkate alınması gerekmektedir.

Preprint

3 TARTIŞMA

Doğu Akdeniz’de deniz yetki alanları ihtilafının tarihsel arka planı, bölgede doğalgaz ve petrol rezervlerinin keşfedilmesiyle başlamıştır. Bundan önceki dönemde deniz yetki alanlarının kıyıdaş devletler tarafından belirlenmemesine rağmen, devletler arasında kayda değer bir sorun oluşturmamıştır. Bölgede petrol ve doğalgaz rezervlerinin keşfedilmesiyle birlikte hem kıyıdaş devletler hem de küresel ve büyük güçler, Doğu Akdeniz deniz yetki alanları üzerinde rekabete girmişlerdir. Bu rekabet ise ne yazık ki büyük güçlerin de küresel güçlerin de etkisi ve kıyıdaş ülkelerin bazılarını desteklemesiyle birlikte uluslararası hukuka aykırı bir şekilde belirlenmeye çalışılmaktadır.

Doğu Akdeniz’de ABD ve AB, Avrupa ülkelerinin Rusya’ya olan enerji bağımlılığını azaltmak açısından Yunanistan ve GKRY’nin en fazla deniz yetki alanına sahip olması için çabalamaktadırlar. Aynı zamanda AB ve ABD’nin Yunanistan’a verdiği destek, uluslararası hukukun asli ve tali kaynaklarına aykırı olarak hareket edilmesine de neden olmaktadır. Yunanistan, AB ve ABD’den aldığı destek ile birlikte Meis ve Rodos Adalarına örf ve âdet hukukuna ve içtihada aykırı olarak ana kara ülkesi statüsü ve yetkisi sağlamaya, bunu da Türkiye’ye dayatmaya çalışmaktadır.

GKRY ise AB tarafından gördüğü destek ile birlikte KKTC’nin, Kıbrıslı Türklerin haklarını göz ardı ederek ve tanımayarak KKTC’nin deniz yetki alanlarında arama ve sondaj ruhsatları vermektedir. Türkiye ise bu duruma karşılık olarak, KKTC ile imzaladığı sözleşme neticesinde petrol arama ve sondaj gemilerinin uluslararası hukuka uygun olarak önüne geçmektedir.

Diğer kıyıdaş devletler olan Mısır, Lübnan, Suriye, İsrail ve Libya ise deniz yetki alanlarında kendi çıkarlarını ön plana almaktadır. Bu sebeptendir ki Yunanistan ile görüşmeler gerçekleştirmekte ve bazıları da sözleşme imzalamaktadırlar. Türkiye’nin Mavi Vatan olarak adlandırdığı deniz yetki alanları sınırlamasında Mısır, Libya, Suriye, Lübnan ve İsrail daha fazla deniz yetki alanına sahip olacaktır. Bu sebeptendir ki Türkiye, dış politikanın temel dinamiklerine dönmeli, uygulanan yanlış dış politika hamlelerinden vazgeçmeli ve Mısır, Suriye, Lübnan ve İsrail ile anlaşma yoluna gitmelidir.

4 SONUÇ

Deniz alanlarının sınırlandırılması ve yetki alanlarının belirlenmesinde Akdeniz'in yarı kapalı statüsü de önem arz etmektedir. Libya ve Malta arasındaki kıta sahanlığı davasında Akdeniz'in statüsünün yarı kapalı olarak belirlenmesi, bölgedeki deniz yetki alanlarının belirlenmesinde büyük önem arz etmektedir. Yunanistan'ın, Meis ve Rodos adalarına, ana kara ülkesine tanınan hakları dayatmaya çalışması, Akdeniz'in yarı kapalı deniz statüsüne aykırı davranmaktadır. Buna ek olarak, Yunanistan, Doğu Akdeniz'deki deniz yetki alanlarının belirlenmesinde AB ve ABD'den aldığı güçle ve uygulanan yanlış dış politika hamleleri sebebiyle örf ve âdet hukukunu da göz ardı etmektedir.

Doğu Akdeniz'de deniz yetki alanlarının belirlenmesinde bölge ülkeleri ile ilişkiler de büyük önem arz etmektedir. Türkiye, uyguladığı yanlış dış politika hamleleri sebebiyle Suriye, Mısır, Lübnan ve İsrail ile ilişkilerinde sorun yaşamakta ve bu durum da Yunanistan'ı avantajlı hale getirmektedir.

Uluslararası hukuka göre yarı kapalı denizlerde iki ya da daha fazla devlet arasında gerçekleştirilecek deniz yetki alanları belirlenmesinde, uluslararası hukukun asli ve tali unsurlarının tamamının dikkate alınması gerekmektedir. Özellikle örf ve âdet hukukunun ilkeleri, daha adil bir karar alınması ve özel durumların da göz önüne alınması için büyük önem arz etmektedir.

Sonuç olarak, Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de ekonomik ve güvenlik temelli dış politikasını şekillendirebilmesi için uluslararası hukuku temel almakla birlikte, bölge ülkeleri ile ilişkilerini de düzeltmesi gerekmektedir. Türkiye'nin özellikle son 20 yılda uygulamaya başladığı İslamcı ve Neo-Osmanlıcı politikalarından vazgeçerek, bölge ülkeleri ile de tarihi ve siyasi bağları olmasından dolayı daha iyi ilişkilere sahip olacağı gibi naif ve saf beklentilerini de bir kenara bırakarak, karşılıklı çıkarlar çerçevesinde belirlenen realist dış politikaya dönüş yapması gerekmektedir.

KAYNAKÇA VE NOTLAR

- Acer, Y. (2002). Ege Kıta Sahanelığı Sorununda Türkiye nin Hukuki Durumu Uluslararası Yargı Kararları Işığında Bir Değerlendirme. *Avrasya Dosyası*, 8(4), 189-209.
- Acer, Y. (2020). Perspektif: Türkiye-Libya Deniz Sınırı Antlaşması'nın Birleşmiş Milletler Tarafından Tescilinin Önemi. *SETA Perspektif*(298), 1-5. Mayıs 1, 2022 tarihinde <https://www.setav.org/perspektif-turkiye-libya-deniz-siniri-antlasmasin-in-birlesmis-milletler-terafından-tescilinin-onemi/> adresinden alındı
- Acer, Y. (2021). Ege ve Doğu Akdeniz'de Sınırlandırma Sorunları, Seta, İstanbul,168.
- Açıkgönül, Y. E. (2012). *Deniz Yetki Alanlarının Hakça İlkeler Çerçevesinde Sınırlandırılması*. İstanbul: Legal Yayıncılık.
- Akçapar, B. (1996). Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'nde Deniz Hukuku Uluslararası Mahkemesi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 51(1), 19-42.
- Akehurst, M. (1976). Equity and General Principles of Law. *The International and Comparative Law Quarterly*, 25(4), 801-825.
- Aksar Y. (2013). Teoride ve Uygulamada Uluslararası Hukuk - II. Seçkin, Ankara, s. 32-33.
- Aksu, F. (2001). *Türk-Yunan İlişkileri: İlişkilerin Yönelimini Etkileyen Faktörler Üzerine Bir İnceleme*. Ankara: Stratejik Araştırma ve Etüdler Milli Komitesi Araştırma Projeleri Yayınları.
- Antonopoulos, P. (2020, Ağustos 7). *Turkey cancels meeting with Greece following EEZ deal with Egypt*. Greek City Times: <https://greekcitytimes.com/2020/08/07/turkey-cancels-meeting-with-greece-following-eez-deal-with-egypt/> adresinden alındı
- Ashwarya, S. (2020, Mayıs 25). *Natural Gas Discoveries and Israel's Energy Security*. Şubat 2, 2022 tarihinde SFS Georgetown Journal of International Affairs: <https://gjia.georgetown.edu/2020/05/25/natural-gas-discoveries-and-israels-energy-security/> adresinden alındı
- Aydın, H. (2003). Karasularının Genişliği Sınırlandırılması ve Hukuki Statüsü. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7(2), 93-123.

- Balık, İ. (2018). Türkiye'nin Deniz Yetki Alanları ve Kıyıdaş Ülkelerle Yetki Alanı Anlaşmazlıkları. *Kent Akademisi*, 11(1), 86-98.
- Balla, E., & Wouters, R. (2017). Marine Cadastre in Europe: State of Play (NR 355). 2017 *World Bank Conference On Land And Poverty* (s. 1-26). Washington D.C.: The World Bank. Şubat 4, 2022 tarihinde https://www.researchgate.net/profile/Evangelia-Balla/publication/315647769_MARINE_CADASTRE_IN_EUROPE_STATE_OF_PLAY_NR_355/links/58d7af19aca2727e5efc8168/MARINE-CADASTRE-IN-EUROPE-STATE-OF-PLAY-NR-355.pdf adresinden alındı
- Başeren, S. H. (2010). *Doğu Akdeniz Deniz Yetki Alanları Uyuşmazlığı*. İstanbul: Türk Deniz Araştırmaları Vakfı .
- BBC Türkçe. (2019, Aralık 10). *Doğu Akdeniz: Türkiye-Libya anlaşması bölgede dengeleri nasıl etkiler?* Mayıs 2, 2022 tarihinde BBC Türkçe: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-50682215> adresinden alındı
- BBC Türkçe. (2020, Ekim 2). *Doğu Akdeniz: BM'nin Türkiye-Libya Deniz Yetki Alanları Anlaşması'nı kayda geçirmesi ne anlama geliyor?* Mayıs 2, 2022 tarihinde BBC Türkçe: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-54390418> adresinden alındı
- Beazley, P. B. (1987). *Maritime limits and baselines : a guide to their delineation*. Londra: Hydrographic Society.
- Bederman, D. J. (1998). Historic Salvage and the Law of the Sea. *The University of Miami Inter-American Law Review*, 30(1), 99-129.
- Borchard, E. M. (1930). "Responsibility of States," at the Hague Codification Conference. *The American Journal of International Law*, 24(3), 517-540.
- Bozkurt, E. (2006). Uluslararası Hukuk Bakımından Münhasır Ekonomik Bölge Kavramının Ortaya Çıkışı. *Uluslararası Hukuk ve Politika*, 2(5), 50-74.
- BP. (2021). *Statistical Review of World Energy 2021*. Londra: BP.
- Buehrig, E. H. (1944). Freedom of the Seas: 1917, 1941. *The Journal of Politics*, 6(1), 3-27.
- Büyüktuğrul, A. (1973). Preveze Deniz Muharebesine İlişkin Gerçekler. *Bellekten*, 37(145), 52-85.

- Caşın, M. H. (2013). *Modern Uluslararası Hukukun Temel Esasları* (Vol. 1). İstanbul: Legal Yayıncılık.
- Caşın, M. H. (2019, Aralık 9) *Türkiye-Libya anlaşmasının hukuki ve stratejik boyutları*, Mayıs 16, 2022 tarihinde <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/turkiye-libya-anlasmasinin-hukuki-ve-stratejik-boyutlari/1668270>, adresinden alındı.
- Charney, J. I. (1994). Progress in International Maritime Boundary Delimitation Law. *The American Journal of International Law*, 88(2), 227-256.
- Chossudovsky, M. (2009, Ocak 8). *War and Natural Gas: The Israeli Invasion and Gaza's Offshore Gas Fields*. Şubat 2, 2022 tarihinde Global Research Centre for Research on Globalization: <https://www.globalresearch.ca/war-and-natural-gas-the-israeli-invasion-and-gaza-s-offshore-gas-fields/11680> adresinden alındı
- Cumhuriyet. (2020, Aralık 24). *Yunanistan-Mısır MEB Anlaşması BM'de yayınlandı*, Haziran 16, 2022 tarihinde Cumhuriyet Gazetesi <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/yunanistan-misir-meb-anlasmasi-bmde-yayinlandi-1801172> adresinden alındır.
- Çam, T. (2019, Aralık 2). *Dışişleri Bakanlığı Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki kıta sahanlığı ve MEB sınırlarını paylaştı*. Ocak 23, 2022 tarihinde Anadolu Ajansı Web Sitesi: <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/disisleri-bakanligi-turkiyenin-dogu-akdenizdeki-kita-sahanligi-ve-meb-sinirlarini-paylasti/1661261> adresinden alındı
- Çoğal, N. (2012), GKRY'nin AB Üyeliği Yasal mıdır? *Türk Yurdu Dergisi*, C. 101, S. 294, Yıl: 2012.
- Dundua, N. (2007). *Delimitation of maritime boundaries between adjacent States*. Nisan 17, 2022 tarihinde Birleşmiş Milletler: https://www.un.org/depts/los/nippon/unff_programme_home/fellows_pages/fellows_papers/dundua_0607_georgia.pdf adresinden alındı
- Durul, T. (2020, November 11). *Yunanistan ve Mısır, Doğu Akdeniz'deki kısmi deniz yetki anlaşmasını genişletmek istiyor*. Şubat 2, 2022 tarihinde Anadolu Ajansı: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/yunanistan-ve-misir-dogu-akdenizdeki-kismi-deniz-yetki-anlasmagini-genisletmek-istiyor/2040428> adresinden alındı

- DW. (2020, Eylül 22). *Akdeniz'de Türkiyesiz doğal gaz forumu resmiyet kazandı*. Şubat 1, 2022 tarihinde Deutsch Welle: <https://www.dw.com/tr/akdenizde-türkiyesiz-doğal-gaz-forumu-resmiyet-kazandı/a-55024352> adresinden alındı
- Ediger, V. Ş., Devlen, B., & McDonald, D. B. (2012). Levant'ta Büyük Oyun: Doğu Akdeniz'in Enerji Jeopolitiği. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 9(33), 73-92.
- Energy Egypt. (2018, Aralık 10). *BP buys 25% stake in Eni's Nour concession offshore Egypt*. Şubat 1, 2022 tarihinde Energy Egypt: <https://energyegypt.net/bp-buys-25-stake-in-eni-nour-concession-offshore-egypt/> adresinden alındı
- ENI. (2019, Ağustos 30). *Zohr: the giant offshore field in Egypt*. Şubat 2, 2022 tarihinde ENI: <https://www.eni.com/en-IT/operations/egypt-zohr.html> adresinden alındı
- ENI. (2019a, Mart 14). *Eni announces a new gas discovery in the Nour prospect, Offshore Egypt*. Şubat 2, 2022 tarihinde ENI: <https://www.eni.com/en-IT/media/press-release/2019/03/eni-announces-a-new-gas-discovery-in-the-nour-prospect-offshore-egypt.html> adresinden alındı
- Ercan, M., & Kılınc, M. C. (2020). Bölgesel ve Küresel Aktörlerin Ortadoğu Merkezli Doğu Akdeniz Politikaları "Kıbrıs Çatışması ve Libya Mutabakatı". *Anadolu Strateji Dergisi*, 2(2), 15-28.
- Ergüven, N. S. (2020). Adaların Deniz Alanı Sınırlandırmasına Etkisi ve Doğu Akdeniz. K. İnat, M. Ataman, & B. Duran içinde, *Doğu Akdeniz ve Türkiye'nin Hakları* (s. 349-368). İstanbul: SETA.
- Ertuğrul, Ü. E. (2017). Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesine Göre Kıyı Devletinin Egemen Hakları. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 21(1), 41-81.
- Frommer, A. M. (1981/1982). The British hovering acts : a contribution to the study of the contiguous zone. *Belgian Review of International Law*(2), 435-458.
- Geniş, K. C. (2021). Londra-Zürich Anlaşmalarına Giden Süreç (05.02.1959-19.02.1959). *Belgi Dergisi*(21), 233-252.
- Gilmore, B. (2008, December 1). *Hovering Acts*. Şubat 5, 2022 tarihinde Oxford Public International Law:

- <https://opil.oup.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e1177> adresinden alındı
- GKRY. (1974, Nisan 5). *Continental Shelf Law, Law No. 8 of 5 April 1974*. Ocak 23, 2022 tarihinde Birleşmiş Milletler: https://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/CYP_1974_Law.pdf adresinden alındı
- Gönlübol, M. (1956). 1951 İngiliz-Norveç Balıkçılık Davası. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 11(4), 151-157.
- Gülsoy, E. (2002). Denizlerde Osmanlı Hakimiyeti: XVI-XVII. Yüzyıllarda Akdeniz'de Osmanlı Hakimiyeti. H. C. Güzel, K. Çiçek, & S. Koca içinde, *Türkler Ansiklopedisi* (s. 1082-1100). Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- Gündüz, A. (1983). Ege Denizi Kıta Sahanelığı Davası ve Bazı Düşünceler. *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, 3(2), 11-23.
- Güngören, B. O. (2006). *Türkiye'nin Deniz Yetki Alanları Üzerine Bir İnceleme (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Gürel, A., & Cornu, L. L. (2013). *Turkey and Eastern Mediterranean Hydrocarbons*. İstanbul: T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi Global Political Trends Center Publications. Şubat 2, 2022 tarihinde https://www.files.ethz.ch/isn/172064/TRhydrocarbons_Gurel_Lecornu_2013.pdf adresinden alındı
- Güriz, A. (2009). *Hukuk Başlangıcı*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Harrington, C. E. (2002). A History of Maritime Boundaries on National Ocean Service Nautical Charts. G. H. Blake içinde, *Maritime Boundaries: World Boundaries Volume 5* (Cilt 5, s. 41-48). Londra: Routledge.
- Harunouğulları, M. (2020). Doğu Akdeniz Enerji Havzası: Bölge Üzerinde Yaşanan Uluslararası Anlaşmazlık ve Rekabet, *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, (42), 455-481.
- Healy, T., & Harada, K. (1991). Editorial: Enclosed and Semi-Enclosed Coastal Seas. *Journal of Coastal Research*, 7(1), i-v.

- Henderson, S. (2021, Mayıs 3). *Lines in the Sea: The Israel-Lebanon Maritime Border Dispute*. Şubat 2, 2022 tarihinde The Washington Institute for Near East Policy: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/lines-sea-israel-lebanon-maritime-border-dispute> adresinden alındı
- Hoş, B. Y., Çetin, E., & Ceyhan, Z. (2021). Bosna Hersek'in Deniz Yetki Alanlarını Gasp Eden Peljesac Köprüsü ve Bosna Hersek'in Deniz Koridoru. *Türkiye Siyaset Bilimi Dergisi*, 4(1), 83-105.
- Hut, D. (2016). Osmanlı Arap Vilayetleri, Arabizm ve Arap Milliyetçiliği. *Vakanüvis - Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 1, 105-150.
- Hürriyet. (2021, Kasım 5). *Doğu Akdeniz'de yeni kriz: Atina ile Kahire'nin 18'inci parsel kavgası*. Şubat 2, 2022 tarihinde Hürriyet: <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/dogu-akdenizde-yeni-kriz-atina-ile-kahirenin-18inci-parcel-kavgasi-41750657> adresinden alındı
- Hürriyet Gazetesi. (2002, Mayıs 30). *KKTC, karasularını 3 milden 12 mile çıkarıyor*. Ocak 23, 2022 tarihinde Hürriyet Gazetesi Web Sitesi: https://bigpara.hurriyet.com.tr/haberler/genel-haberler/kktc-karasularini-3-milden-12-mile-cikariyor_ID416587/ adresinden alındı
- IHO. (1953, Mayıs 18). *International Hydrographic Organization (IHO) Sea Area ("Limits of Oceans and Seas" publication S-23)*. Aralık 4, 2021 tarihinde USA Government Data Web Sitesi: <https://catalog.data.gov/dataset/em712-water-column-sonar-data-collected-during-sr1805/resource/c718c222-6e17-4bb4-8721-e92eb31ee249> adresinden alındı
- İnat, K., & Duran, B. (2020). Türkiye'nin Doğu Akdeniz Politikasının Temel Parametreleri. K. İnat, M. Ataman, & B. Duran içinde, *Doğu Akdeniz ve Türkiye'nin Hakları* (s. 9-30). İstanbul: SETA.
- İnce, F. (2013). Lozan Barış Antlaşması ve Ege Adaları, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, Özel Sayı 53, 101-128.
- İren, A. A., & Atlıg, M. (2022). Neo-Realist Perspektiften Doğu Akdeniz ve Enerji Güvenliği. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 325-342.

- İsrail. (2011, Temmuz 12). *List of Geographical Coordinates for the Delimitation of the Northern Limit of the Territorial Sea and Exclusive Economic Zone of the State of Israel*. Şubat 2, 2022 tarihinde Birleşmiş Milletler: https://www.un.org/depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/isr_eez_northernlimit2011.pdf adresinden alındı
- İsrail. (2022, Şubat 2). *Exploration History*. Şubat 2, 2022 tarihinde İsrail Enerji Bakanlığı: <https://www.energy-sea.gov.il/English-Site/Pages/Oil%20And%20Gas%20in%20Israel/History-of-Oil--Gas-Exploration-and-Production-in-Israel.aspx> adresinden alındı
- İstikbal, D., & Boyraz, H. M. (2019). Doğu Akdeniz Enerji Kaynaklarına Ekonomi-Politik Bir Yaklaşım. *Kıbrıs Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi*, 3(5), 69-86.
- Işıқтаç, Y. (2010). *Hukuk Başlangıcı*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Jagota, S. P. (1985). *Maritime Boundary*. Dordrecht: Martinus Nijhoff Publishers.
- Karaman Engür, S. N. (2018). *Türkiye'nin Münhasır Ekonomik Bölgesindeki Balıkçılık Hakları*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Karapınar, N. (2015). Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi ve Deniz Alanlarına İlişkin Bazı Kavramlar. *Doğal Kaynaklar ve Ekonomi Bülteni*(20), 13-21.
- Kaya, İ. S. (2015). *Doğu Akdeniz'deki Petrol ve Doğalgaz Kaynakları*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Kedikli, U., & Çalağan, Ö. (2017). Enerji Alanında Bir Rekabet Sahası Olarak Doğu Akdeniz'in Önemi. *Sosyal Bilimler Metinleri*, 2017(1), 120-138.
- Kemal, T. M. (2017, Haziran 1). *EGE DENİZİ (ADALAR DENİZİ) SINIRLARI, ÖNEMİ VE ADLANDIRILMASI*. December 4, 2021 tarihinde Bahriye Enstitüsü Web Sitesi: https://bahriyeenstitusu.org/wp-content/uploads/2017/06/BahriyeEnstitusu_EgeDenizi.pdf adresinden alındı
- Kısacık, S. & Helvacıköylü, G. (2020). Doğu Akdeniz'deki Enerji Temelli Askeri Güvenlik Gelişmelerinin Türkiye'nin Doğu Akdenizli Komşuları ve Küresel Güçlerle Olan İlişkilerine Yansımaları, *UPA Strategic Affairs*, 1(1), 85-145.
- Kökyay, F. (2021). Ekonomi Güvenliği Ekseninde Doğu Akdeniz Gaz Forumu. *Ekonomi, Politika & Finans Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 216-239.

- Köylü, H. (2021, Ağustos 14). *AKP'nin dış politika karnesi: Uluslararası camiada yalnızlık*. Mayıs 2, 2022 tarihinde Deutsch Welle: <https://www.dw.com/tr/akpnin-dış-politika-karnesi-uluslararası-camiada-yalnızlık/a-58861049> adresinden alındı
- Kramer, F. R. (1948). Massilian Diplomacy before the Second Punic War. *The American Journal of Philology*, 69(1), 1-26.
- Kuran, S. (2016). *Uluslararası Deniz Hukuku*. İstanbul: Turhan Kitabevi.
- League of Nations. (1930, Ağustos 19). *Acts of The Conference For The Codification of International Law*. Şubat 4, 2022 tarihinde Birleşmiş Milletler: https://biblio-archive.unog.ch/Dateien/CouncilMSD/C-351-M-145-1930-V_EN.pdf adresinden alındı
- Lebanon. (2011, Ekim 1). *SUBMISSION IN COMPLIANCE WITH THE DEPOSIT OBLIGATIONS PURSUANT TO THE UNITED NATIONS CONVENTION ON THE LAW OF THE SEA (UNCLOS)*. Şubat 2, 2022 tarihinde Birleşmiş Milletler. adresinden alındı
- Lowe, V. (1989). The Role of Equity in International. *Australian Yearbook of International Law*, 12, 54-81.
- Marcone, A. (2015). The Mediterranean from “Mare Nostrum” to Frontier between Civilisations. P. Rossi içinde, *The Boundaries of Europe: From the Fall of the Ancient World to the Age of Decolonisation* (s. 42-56). Berlin: De Gruyter Akademie Forschung.
- Mat, T. Y., Köse, M. A., & Armağan, M. İ. (2021). Türkiye ile Avrupa Birliği Arasında Doğu Akdeniz Meselesine İlişkin Güncel Siyasi Gelişmeler ve Meselenin Uluslararası Hukuk Boyutu. *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 79(3), 1067-1101.
- McRae, D. M. (1978). Delimitation of the Continental Shelf between the United Kingdom and France: The Channel Arbitration. *Canadian Yearbook of International Law*, 15, 173-197.
- Meray, S. L. (1958). Kıt'a Sahanlığı Hakkında Cenevre Sözleşmesi (29 Nisan 1958). *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 13(4), 80-94.

- MFA. (1959, Şubat 11). *GARANTİ ANTLAŞMASI (Zürich, 11 Şubat 1959)*. Mayıs 2, 2022 tarihinde MFA: https://www.mfa.gov.tr/garanti-antlasmasi-_zurich_11-subat-1959_.tr.mfa adresinden alındı
- Miles, E. L. (1975). An interpretation of the Caracas proceedings. F. Christy, C. T.A., J. Gamble, G. Knight, & E. Miles içinde, *Global Ocean Politics: The Decision Process at the Third United Nations Conference on the Law of the Sea, 1973-1982* (s. 39-94). Cambridge: Ballinger Publishing Company.
- Miller, H. (1930). The Hague Codification Conference. *The American Journal of International Law*, 24(4), 674-693.
- Mısır. (1958, Şubat 17). *Decree concerning the Territorial Waters of the Arab Republic of Egypt of 15 January 1951, as amended by Presidential Decree of 17 February 1958*. Şubat 2, 2022 tarihinde Birleşmiş Milletler: https://www.un.org/depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/EGY_1958_Decree.pdf adresinden alındı
- Miyoshi, M. (1993). *Considerations of Equity in the Settlement of Territorial and Boundary Disputes* (Cilt 2). Dordrecht: Martinus Nijhoff.
- Mizrahi, O., & Eran, O. (2019, Haziran 24). The Negotiations between Israel and Lebanon on the Maritime Border. *INSS Insight*. Şubat 2, 2022 tarihinde <https://www.inss.org.il/publication/negotiations-israel-lebanon-maritime-border/> adresinden alındı
- NATO. (1975, Mayıs 29-30). *Events*. Nisan 18, 2022 tarihinde NATO: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_26923.htm? adresinden alındı
- Ogley, R. (1995). Between the devil and the law of the sea: The generation of global environmental norms. M. Imber, & J. Vogler içinde, *The Environment and International Relations* (s. 166-182). London: Routledge.
- Özman, A. (2006). *Deniz Hukuku I*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Papa Alexander VI. (1493, Mayıs 4). *Inter Coetera*. Şubat 4, 2022 tarihinde Vatikan: https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/ccsclife/documents/rc_con_ccsclife_doc_19560325_inter-coetera_fr.html adresinden alındı

- Paraschos, P. E. (2013). Offshore Energy in the Levant Basin: Leaders, Laggards, and Spoilers. *Mediterranean Quarterly*, 24(1), 38-56.
- Pazarcı, H. (1982). Uluslararası Adalet Divanı'nın Tunus, Libya Kıta Sahaneliği Uyuşmazlığına İlişkin 24 Şubat 1982 Tarihli Kararı / Karar Metinleri. *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, 2(2), 42-48.
- Pazarcı, H. (1984). Kıta Sahaneliği Kavramı ve Ege Kıta Sahaneliği Sorunu. *Aziz Köklü'nün Anısına Armağan*, 395-421.
- Pazarcı, H. (2012). *Uluslararası Hukuk*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Peker, H. S., Oktay, K. Ö., & Şensoy, Y. (2019). Doğu Akdeniz'de Deniz Yetki Alanları ve Enerji. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 8(1), 85-106.
- Pharand, D. (1984). Delimitation of Maritime Boundaries: Continental Shelf and Exclusive Economic Zone, in Light of the Gulf of Maine Case, Canada v. U.S.A. (1984). *Revue générale de droit*, 16(2), 363-386.
- Pharand, D. (1993). The English Channel Continental Shelf Case (1977). D. Pharand, & U. Leanza içinde, *The Continental Shelf and the Exclusive Economic Zone* (s. 105-112). Leiden: Brill.
- Prontera, A., & Ruszel, M. (2017). Energy Security in the Eastern Mediterranean. *Middle East Policy*, 24(3), 145-162.
- RANE. (2012, Ağustos 14). *Egypt Floats a Revision to the Camp David Accords*. Şubat 2, 2022 tarihinde RANE Worldview Powered By Stratfor: <https://worldview.stratfor.com/article/egypt-floats-revision-camp-david-accords> adresinden alındı
- Rattigan, W. (1905). Hugo Grotius. *Journal of the Society of Comparative Legislation*, 6(1), 68-81.
- Rodger, N. A. (2004). Queen Elizabeth and the Myth of Sea-Power in English History. *Transactions of the Royal Historical Society*, 14, 153-174.
- Saraçoğlu, C. (2013). AKP, Milliyetçilik ve Dış Politika: Bir milliyetçilik Doktrini Olarak Stratejik Derinlik. *Alternatif Politika*, 5(1), 52-68.
- Scharf, M. P. (2013). *Customary International Law in Times of Fundamental Change Recognizing Grotian Moments*. Cambridge : Cambridge University Press.

- Semiz, M. (2021, Mart 10). *Filistinli yetkili: BAE'nin Doğu Akdeniz Gaz Forumu'na katılım talebi Filistin'in vetosuyla reddedildi*. Şubat 1, 2022 tarihinde Anadolu Ajansı: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/filistinli-yetkili-baenin-dogu-akdeniz-gaz-forumuna-katilim-talebi-filistin-in-vetosuyla-reddedildi/2171495> adresinden alındı
- Syria. (2003, Kasım 19). *Law No. 28 dated 19 November 2003 - "Definition Act of Internal Waters and Territorial Sea Limits of the Syrian Arab Republic"*. Şubat 2, 2022 tarihinde Birleşmiş Milletler: https://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/syr_2003e.pdf adresinden alındı
- Tanaka, Y. (2012). *The International Law of The Sea*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Taşçioğlu, Ö. L. (2018). Gkry'nin Münhasir Ekonomik Bölge Anlaşmaları ve Petrol ve Doğal Gaz Arama Çalışmaları. *Social Science Studies Journal*, 4(26), 5697-5709.
- Thornton, H. (2006). John Selden's Response to Hugo Grotius: The Argument for Closed Seas. *International Journal of Maritime History*, 18(2), 105-128.
- Tiryakioğlu, M. B. (2019, Mayıs 9). *Doğu Akdeniz'de enerji denklemi -1*. Aralık 4, 2021 tarihinde Anadolu Ajansı Web Sitesi: <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/dogu-akdenizde-enerji-denklemi-1/1474137> adresinden alındı
- Toluner, S. (1996). *Milletlerarası Hukuk Dersleri*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Topsoy, F. (2012). 1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi kapsamında "Barışçıl Amaçlar" teriminin anlamı. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 61(1), 383-416.
- Topsoy, F. (2013). Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasında "Hakkaniyet İlkesi" ve Dağıtıcı Adaletin Sağlanmasındaki Rolü. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 191-203.
- TPAO, (2011, Aralık 30). *KKTC*, Ocak 31, 2022 tarihinde <https://www.tpao.gov.tr/kktc>, adresinden alındı.
- Treves, T. (2008, Ocak 1). *1958 Geneva Conventions on The Law of The Sea*. Şubat 4, 2022 tarihinde Birleşmiş Milletler: https://legal.un.org/avl/pdf/ha/gclos/gclos_e.pdf adresinden alındı

- TRT World. (2020, Eylül 1). *Turkey-Greece tensions: eastern Mediterranean claims in maps*. Ocak 23, 2022 tarihinde TRT World Web Sitesi: <https://www.trtworld.com/magazine/turkey-greece-tensions-eastern-mediterranean-claims-in-maps-39358> adresinden alındı
- Turgay, M. I. (1984). Deniz Hukuku ve Denizlerdeki Mineral Kaynaklar 1. *Madencilik*, 23(2), 43-52.
- UAD. (2022, Nisan 16). *Uluslararası Adalet Divanı Statüsü*. Nisan 16, 2022 tarihinde Uluslararası Adalet Divanı: https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/2312020093041bm_02.pdf adresinden alındı
- Uluslararası Hukuk Çalışmaları. (2017, Ocak 30). *Uluslararası Hukukta İçsular*. Şubat 4, 2022 tarihinde Uluslararası Hukuk Çalışmaları: <https://uluslararasıhukukcalismalari.wordpress.com/2017/01/30/uluslararası-hukukta-icsular/> adresinden alındı
- UN. (1970, Aralık 17). *BM Genel Kurulu 2750 Sayılı Karar*. Nisan 7, 2022 tarihinde Birleşmiş Milletler Web Sitesi: https://legal.un.org/diplomaticconferences/1973_los/docs/english/res/a_res_2750_xxv.pdf adresinden alındı
- UN. (1982, Aralık 10). *United Nations Convention on the Law of the Sea*. Şubat 4, 2022 tarihinde Birleşmiş Milletler: https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf adresinden alındı
- United Nations. (1945, Haziran 26). *Charter of The United Nations and Statute Of The International Court Of Justice*. Şubat 4, 2022 tarihinde United Nations: <https://treaties.un.org/doc/publication/ctc/uncharter.pdf> adresinden alındı
- UNSC. (1976, Ağustos 25). *395 Sayılı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararı*. Nisan 18, 2022 tarihinde Birleşmiş Milletler: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/395> adresinden alındı

- Wlosowicz, Z. (1985). The Malta/Libya Case: Shelf Delimitation by the Distance Principle and How to Influence Decisions without Intervening. *The Cambridge Law Journal*, 44(3), 341-345.
- Yaycı, C. (2011). Doğu Akdeniz'de Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasında Libya'nın Rolü ve Etkisi. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 17-41.
- Yaycı, C. (2012). Doğu Akdeniz'de Yetki Alanlarının Paylaşılması Sorunu Ve Türkiye. *Bilge Strateji*, 4(6), 1-70.
- Yellice, G. (2012). 1878'den 1931'e Kıbrıs'ta Enosis Talepleri ve İngiltere'nin Yaklaşımı, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 12(24), 13-26.
- Yüksel, C., & Baran, D. (2020). Uluslararası Hukukta Doğu Akdeniz Krizi ve Türkiye ile Libya. *Public and Private International Law Bulletin*, 40(1), 519-556.

Preprint